

litin rakennusvalvonta
kirjaamo@iitti.fi

Viite: Lausuntopyyntö lupatunnus LP-142-2024-00144

Asia: Entisen kunnantalon peruskorjaus Rautatienkatu 22 liitti

litin kunta/rakennusvalvonta on pyytänyt lausuntoa peruskorjaussuunnitelmista osoitteessa Rautatienkatu 22 (kiinteistötunnus 142-403-12-0). Rakennushanke käsittää entisen kunnantalon peruskorjauksen sekä ympäröivien piha-alueiden kunnostuksen.

Lahten museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu 5.8.2024 päivätyistä suunnitelmista (Granolund Arkkitehdit Oy/Anna Kojo) seuraavaa.

Arkkitehti Pentti Aholan suunnittelema litin entinen kunnantalo on valmistunut 1952. Rakennus on tyylikäs esimerkki jälleenrakennuskauden julkisesta rakentamisesta ja merkittävä paikallista identiteettiä ylläpitävä kohde keskeisellä paikalla Kausalan taajamassa. Pentti Aholalla on ollut merkittävä rooli lukuisten kunnallisten kaavoitus- ja rakennushankkeiden suunnittelijana 1950-luvulta 1960-luvuilla.

Entinen kunnantalo on keskusta-alueen ja Ravilinnan osa-alueen asemakaavan muutoksessa (5.3.2013 valtuuston hyväksymä) suojeltu sr-merkinnällä. Merkinnän määräyksen mukaan kyseessä on *"Historiallisesti arvokas ja kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen ulkonäön ominaispiirteet tulee säilyttää. Ennallistavat toimenpiteet ovat sallittuja. Muutoksista on neuvoteltava maakuntamuseon kanssa."* Alue, jossa entinen kunnantalo sijaitsee, on tulossa uutena maakunnallisesti arvokkaana rakennetun kulttuuriympäristön alueena (MARY2) maakuntakaavaan.

Alue ja rakennuksen sisäänkäynti

Pihasuunnitelmassa säilytettävät puut rajaavat edusaukiota ja ovat taajamakuvasa merkittäviä. Suunnitelmissa esitettyä betoni- ja graniittikiveystä voi vielä harkita, ja jättää nykyinen alkuperäistä pihan päällystämistapaa mukaileva asfalttikenttä.

Pääsisäänkäynnin edessa sijaitsevat ulkoportaat on suunnitelmassa esitetty hieman sivuun sisäänkäynnin keskilinjasta. Museon näkemyksen mukaan portaat tulisi säilyttää keskeisessä linjassa pääovien suhteen. Ulkonäöltään ja rakenteiltaan raskaan ja laajan liikuntaesteisrampin sijaan tulisi vielä tutkia kevyempää vaihtoehtoa.

Julkisivut

Kunnantalo muodostaa parin viereisen saman aikakauden virkailijoiden asuinrakennuksen kanssa. Tämän vuoksi on hyvä, että nykyinen struktuuripintainen rappaus kunnostetaan ja näin yhtenäinen, rakennusparia yhdistävä pintakäsittely säilyy. Nykyinen vesikate kummassakin rakennuksessa on kiviaineinen kourulevy, joka on mahdollisesti alkuperäinen tai korvannut alkuperäisen kattotiilen. Museon näkemyksen mukaan aito kattotiili on konesaumattua peltiä luontevampi ja asuinrakennuksen kanssa yhteensopivampi ratkaisu.

Julkisivun jäsennöinti on jälleenrakennuskaudelle tyypillisesti selkeä ja sisäänkäyntialuetta painottava. Tälle ominaisuudelle on eduksi, jos ilmanvaihdon laitteet vesikaton lappeella sijoitetaan systemaattisesti ja muotoillaan samankaltaisiksi mittasuhteiltaan, detaljoinneiltaan ja materiaaleiltaan. Yhdyskäytävän ja kattoikkunoiden poisto tukee ulkoasun selkeyttä.

Muutoksia on eniten itäjulkisivulla. On hyvä, että muutokset keskitetään taajamakuvasa vähiten näkyvälle sivulle. Lauhdutintarhan paikka on hyväksyttävissä, jollei laitteita ole mahdollista sijoittaa etäämmälle, esimerkiksi osaksi uutta piharakennusta. Maantasossa luoteiskulmalle, kadun puolelle esitetylle ilmanvaihdon ulkoyksikölle olisi hyvä löytää vähemmän näkyvä paikka, esimerkiksi lauhdutintarhan tuntumasta.

Mikäli korjaustyössä uusitaan hissi, kannattaa harkita konehuoneetonta hissiä ja/tai vinttikerroksen ilmanvaihtokonehuoneen poisjättämistä hissien palvelutasoista. Näin menetellen poistuu hissien konehuoneen vesikaton korotusosa ja kattomaisema selkeytyy.

Se, että ullakkokerroksen työtilat puretaan ja myöhemmin tehdyistä kattoikkunoista voidaan siten luopua, on myönteinen ratkaisu. Ullakolle sijoittuu muutostöiden jälkeen ainoastaan ilmanvaihtokonehuone.

Sisätilat

Sisäänkäynti ja kaksikerroksinen aulakokonaisuus pääportaineen ovat rakennuksen keskeisimmät vaalittavat osat. Tilaa parantaa myöhemmin tehdyn puurakenteisen 2. kerroksesta ullakolle johtavan portaan purku. Sisäänkäynnin tuulikaappirakenne tulee säilyttää. Inva wc:n laajentaminen suunnitelmassa esitetyllä tavalla tuottaa aulaan tuulikaapin alueelle ahtautetun vaikutelman, mitä kannattaisi välttää. Museo kannustaa tutkimaan mahdollisuutta sijoittaa liikuntaesteisten käyttöön soveltuva wc toisaalle, hissiyhteyden ansiosta esimerkiksi kellarikerrokseen. On kannatettavaa, että ala-aulassa tallella oleva mosaiikkibetonilattia diagonaalisti sijoitetuin jakolistoin sekä pääporras säilytetään.

Mikäli yläaulan savunpoisto on ratkaistavissa muutoin kuin siirtämällä parvekeovi osaksi aulatilaa, suosittaa museo entisen kunnanjohtajan virkahuoneen säilyttämistä alkuperäisessä muodossaan ja alkuperäisin väliseinin. Entisen kunnanvaltuuston huoneen tilamuodon elvyttäminen on positiivinen piirre suunnitelmassa.

Sisätilat ovat kokeneet runsaasti muutoksia vuosikymmenten käytön aikana: tilajakoa on muutettu, täydentäviä rakennusosia ja pintamateriaaleja vaihdettu. Aiemman peruskorjauksen tuomat lasketut katot ovat tehneet kapeista käytävätiloista myös matalia. Suunnitellussa muutos- ja korjaustyössä tilajakoa toimistohuonekäytävillä ja kellarikerroksessa muutetaan perusteellisesti. Edellä mainittu lähtökohta huomioiden museo pitää valittua kehittämistratkaisua ymmärrettävänä, kannustaen elvyttämään lisäksi rakennuksen alkuperäistä henkeä siellä, missä mahdollista. Tiedossa olevia alkuperäisiä detaljeja voi soveltaa uusissa rakenteissa (esim. sisäseinäikkunoiden listoitukset ja erikoislasit) ja alkuperäisiä täydentäviä rakennusosia voi kiertotalouden hengessä käyttää uudessa kontekstissa (esim. säilyneet alkuperäiset väliovet). Arkkitehdiltä saadun vuoden 1983 uudistussuunnitelman sisältämistä valokuvista ilmenee 1950-luvun henkeen kuuluvat tummat puupinnat (mahdollisesti viulutetut levyt) olennaisten seinäpintojen verhoiluna. Arkkitehdin antamien tietojen mukaan alkuperäisiä Tynell -valaisimia ollaan palauttamassa rakennukseen, mitä museo pitää kulttuuritekona.

Museo kiittää suunnitelmien selkeää esittämistapaa. Jatkossa museo keskustelee mielellään arkkitehtuurin kannalta keskeisten osa-alueiden ja yksityiskohtien tarkemmasta toteutuksesta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
korjausrakentamisen asiantuntija	Tuula Pöyhiä
rakennustutkija	Satu Taivaskallio

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus

LAHDEN MUSEOT

Lahti City Museums

Lausunto

D/4171/12.03.02.03/2024

23.9.2024

Alueellinen vastuumuseo